

ضرورت های تبلیغ در فضای جهان اسلام

حجت الاسلام حمیدرضا غریب‌رضا، مدیر مؤسس گفت‌وگوی دینی وحدت و از فعالین عرصه تقریب بین مذاهب اسلامی در سطح بین المللی است. او در چهارمین دورۀ معرفتی-تشکیلاتی اسلام ناب، در قالب گعده‌های بین‌الملل، از تجربه‌های خود در عرصۀ بین‌الملل گفت و فهرستی از ضرورت‌های تبلیغ در فضای جهان اسلام را برشمرد. برخی از دیدگاه‌های ایشان به شرح ذیل است:

□ صدور اجمالی و تفصیلی انقلاب اسلامی

جمهوری اسلامی تجربۀ بدیعی است که نمونۀ قبلی در تاریخ ندارد. ما باید کارزار را از سربازی جنگ نرم در عرصۀ بین‌المللی آغاز کنیم. پنجه در پنجه دشمنان در عرصۀ بین‌الملل بیاندازیم و به تدریج قوی شویم تا به مرتبۀ افسری جنگ نرم در عرصۀ بین‌الملل برسیم.

صدور اجمالی انقلاب اسلامی، به تعبیر رهبر معظم انقلاب، صورت گرفته است. یعنی ملت‌های دنیا امیدوار شده‌اند که تغییر ممکن است و می‌شود حکومت‌های تا بن دندان مسلح وابسته به غرب را ساقط کرد.

رهبر انقلاب، دو نامه خطاب به جوانان اروپا و آمریکا نوشتند و یکی نیز خطاب به جوانان کشورهای عربی که آن را در ضمن سخنرانی در حرم امام خمینی قرائت کردند. به نظر بنده، هر جا رهبری با جوانان صحبت کرده‌اند، پیامی را منتقل کرده‌اند که قابل عرضه به جهان است. رهبری با جوانان، به شکل تفصیلی و راحت صحبت کرده‌اند. باید بیانه‌ها و نامه‌ها و پیام‌های رهبری در خطاب به جوانان را تحلیل محتوا کنیم.

بیانیه گام دوم هم خطاب به جوانان است. برای معرفی انقلاب اسلامی به جوانان خارج از کشور، هم‌بندهای بیانیه گام دوم مفید هستند. ۴۰ سال از انقلاب گذشته است و دریغ از یک کتاب تاریخ جامع انقلاب اسلامی، به زبان عربی. کتاب‌های زیادی درباره حوادث انقلاب به زبان عربی نوشته شده است. اما کتابی که روشن کند در انقلاب ما چه گذشت وجود ندارد. دوست و دشمن می‌خواهند تجربی ما را بررسی کنند.

تبلیغ با ادبیات اسلام ناب

وقتی می‌خواهیم با فضای بین‌الملل ارتباط برقرار کنیم، اولین کار این است که بدانیم با چه گفتمانی می‌خواهیم با آن‌ها صحبت کنیم و چه می‌خواهیم به آن‌ها ارائه دهیم. به عبارتی، محتوای فکری که می‌خواهیم در اختیار دانشجویان قرار بدهیم تا بر او تأثیر فرهنگی بگذاریم و او به عنصری مقاوم و فعال و تأثیرگذار تبدیل بشود و جامعه خود را نیز تغییر بدهد چیست؟ می‌شود اسلام را با ادبیاتی که جهادگرا نباشد تبلیغ کرد. اما این نوع تبلیغ، از قبل از انقلاب نیز بوده و ما نمی‌خواهیم این‌گونه تبلیغ کنیم. ما باید با عناصر گفتمانی اسلام ناب تبلیغ کنیم.

عناصر گفتمانی اسلام ناب

اولین عنصر گفتمانی اسلام ناب، عقلانیت و معنویت است. ادبیات اسلام ناب نه تنها عقل‌ستیز نیست، بلکه عقل افراد را سیراب می‌کند. وقتی سخن از عقلانیت به میان می‌آید، ضرورتاً فلسفه مشاء یا مکاتب فلسفی دیگر منظور نیست. آن‌ها جزوی از عقلانیت هستند، اما منظور این است که طرف مقابل به حدی برسد که بشود به تعبیر قرآن، حکمت را به او عرضه کرد. کسانی که کتاب‌های شهید مطهری را می‌خوانند، دارای تحلیل‌های جامعی می‌شوند. علاوه بر آن، روش شهید مطهری را به مثابه یک کارگاه فکری می‌آموزند و برای آن‌ها ملکه می‌شود. جوانان بسیار تشنه چنین عقلانیتی هستند.

در ایام حج، دعا‌های امام زین‌العابدین را از روی صحیفه سجادیه برای حاجیان می‌خواندیم. آن قدر تحت تأثیر قرار می‌گرفتند که درخواست می‌کردند کتاب را به آن‌ها هدیه بدهیم. معنویتی که در میراث و ادبیات ائمه (ع) وجود دارد، تأثیرگذار و تغییرآفرین و تحول‌زاست. امام رضا (ع) فرمود: رَحِمَ اللّٰهُ عِبْدًا اَحْيَا اَمْرًا. خدا رحمت کند کسی را که امر ما را احیا کند. احیای امر اهل بیت (ع) یکی از کلیدی‌ترین مفاهیم در روایات است. اینکه می‌فرماید «احیا کند»، نشان می‌دهد که عدل دیگری هستند که با زور و زر و تزویر خود، امر امام را می‌میرانند. در نقطه مقابل، ما وظیفه احیاگری داریم. از امام رضا (ع) پرسیدند که امر شما چگونه احیا می‌شود. فرمودند علوم ما را بیاموزند و به مردم تعلیم دهند. یعنی اندیشه‌هایشان را رواج بدهیم و عقل‌ها و قلب‌ها را به آن سمت بکشانیم.

ناس در روایات دو معنا دارد: یکی به معنای «مردم» و دیگری، در معنای اصطلاحی، یعنی کسانی که به مذهبی غیر از مذهب اهل بیت (ع) باور دارند. در روایت می‌فرماید که اگر مردم محاسن (برجستگی‌ها و عقلانیت) کلام ما را می‌دانستند، از ما تبعیت می‌کردند. این یعنی اگر می‌خواهید تحول معنوی ایجاد کنید، نیازی به جنگ مذهبی نیست.

به جای دشمنی و دامن‌زدن به کدورت، می‌شود به مردم گفت که چگونه با استفاده از مذهب و مکتب اهل بیت (ع)، می‌توانند مشکلات اقتصادی و بحران‌های اجتماعی و سیاسی و فرهنگی خود را حل کنند. دردهای انسان امروز این است. اگر این راه‌حل‌ها را به کسی ارائه دهید و کمک کنید که از بحران خود بیرون بیاید، طبیعی است که به دنبال همان کسی که این راه‌حل‌ها را به او ارائه کرده خواهند رفت. بنابراین، ما به دنبال تبیین مکتب اهل بیت (ع) یعنی همان اسلام ناب هستیم و به دنبال درگیری مذهبی نیستیم.

دومین عنصر گفتمانی اسلام ناب، وحدت اسلامی است. آیا دعوای ما با وهابیت، بر سر اجتهادهای آن‌هاست؟ خیر. بقیه مذاهب هم اجتهادهای اشتباه داشته‌اند و ما در طول تاریخ، با آن‌ها مبارزه کرده‌ایم. اگر ابن تیمیه و محمدابن عبدالوهاب هم مثل بقیه مذاهب اسلامی کتاب می‌نوشتند و کاری به بقیه مسلمانان نداشتند، یعنی تکفیر نمی‌کردند و سر نمی‌بریدند و جان و مال و ناموس مسلمانان را مباح نمی‌دانستند و مذهبی بودند مثل بقیه مذاهب، ما آن‌ها را نقد می‌کردیم. اما دعوای اصلی یا اولیه ما با آن‌ها این است که آن‌ها جلوی مسلمانان می‌ایستند و آن‌ها را کافر می‌دانند و حکم تکفیر و خونریزی و قتل را صادر می‌کنند. ما وحدت اسلامی را یک اعتقاد می‌دانیم، نه یک تاکتیک سیاسی مقطعی.

عنصر گفتمانی بعدی، مقاومت است و عنصر چهارم، احیای تمدن اسلامی است. ما مکتب جمع هستیم و عقلانیت و معنویت را در اسلام ناب جمع کرده‌ایم. به تعبیر دیگر، برای جمع دین و دنیا الگو داریم؛ این دو را در تعارض با یکدیگر نمی‌بینیم. جریان تجر و جریان سکولاریسم، بین این دو و بین عقل و وحی تعارض می‌بینند. حال اگر این مکتب عقلانی معنوی مقاوم معتقد به جمع دین و دنیا را به دنیا معرفی کنیم، چه کسی است که با این مکتب مخالف باشد؟

چند محور فکری درباره انقلاب اسلامی

در صدور انقلاب اسلامی می‌شود به محورهای فکری زیر توجه کرد:

یک، ما باید تبیین کنیم که مبانی این انقلاب که معجزه قرن بود چه بود. این روش متفاوت برای ادار کردن انسان و جامعه که بدیل سکولاریسم است چیست؟

دو، تبیین منظوم فکری تمدنی رهبر معظم انقلاب را که شامل پنج مرحله تمدن اسلامی است: انقلاب اسلامی، نظام اسلامی، دولت اسلامی، جامعه اسلامی و تمدن نوین جهانی اسلامی. اغلب مفاهیمی را که رهبر انقلاب در این سی سال رهبری خود طرح کرده‌اند، می‌شود دست‌کم در یکی از این مراحل دسته‌بندی کرد. وقتی این منظومه را در یکی از گفت‌وگوهایم با یکی از استادان یکی از دانشگاه‌های بغداد بیان کردم، احساس کردم باید دست‌وپایش را بگیرم تا پرواز نکند! این مباحث، مباحث معرفتی سطح بالا و بسیار تأثیرگذار است و نخبگان را جذب می‌کند.

سه، تبیین تاریخ تفصیلی انقلاب اسلامی و حوادث آن. اگر می‌خواهیم صدور تفصیلی انقلاب، در کنار صدور اجمالی آن شکل بگیرد، باید بدانند که در این انقلاب چه گذشته است تا بتوانند فکر کنند و برای خود الگوسازی کنند.

چهار، شخصیت‌شناسی و الگوسازی از انقلاب اسلامی. من یک‌وقت دیدم در فیس‌بوک حتی یک صفحه درباره شهید بهشتی به زبان عربی نداریم. آثار شهید بهشتی به عربی ترجمه نشده است. پس از سقوط حسنی مبارک، یکی از جوانان انقلابی مصر با من تماس گرفت و پرسید که درباره اشغال لائیک جاسوسی چه مطلبی به عربی دارید که ما اینجا منتشر کنیم؟ سفارت‌های آمریکا و رژیم صهیونیستی در اینجا هستند و ما می‌خواهیم کاری انجام بدهیم. می‌خواهیم ببینیم تجربه شما چه بوده است. نتیجه جست‌وجوی بنده، ۱۰ صفحه مطلب به علاوه ۱۰، ۱۲ صفحه که ترجمه خبرهای ۱۳ آبان بود. همین. این وضع واقعاً بزرگ ما در

انقلاب است که امام آن را انقلاب دوم نامید. نزدیک به ۸۰ جلد کتاب، فقط اسناد لائحه جاسوسی بوده است که به فارسی ترجمه شده است! حتی خلاصه همین اسناد را در قالب یک کتاب به عربی ترجمه نکرده ایم.

پنج، تبیین ساختارهای نظام جمهوری اسلامی، برای مثال، قانون اساسی جمهوری اسلامی.

میان برهه‌های تبلیغی

جدای از مباحث فکری و مبنایی، اگر می‌خواهید در جهان اسلام فعالیت کنید، باید خدمات اجتماعی را جدی بگیرید. در سوریه، ما در حلب، تأثیرگذاری اجتماعی بیشتری داریم تا در دمشق. چرا؟ اولاً در حلب بیشتر شهید داده ایم. ثانیاً به مردم آنجا خدمت‌رسانی بیشتری صورت گرفته است. بسیاری از مردم در لحظات پایانی آزادسازی حلب و حین پاکسازی مناطق آنکه آتش‌سنگینی از دو طرف برقرار بود، هنوز در آنجا حضور داشتند. ایرانی‌ها نزدیک به ۲۰۰ هزار نفر از مردم حلب را که بعضی از آن‌ها خانواده‌ها همان تکفیری‌ها بودند، با اتوبوس‌ها جا کردند و به اطراف حلب بردند و اسکان و غذا دادند و درمان کردند. همچنین پس از اینکه اوضاع آرام شد، دوباره آن‌ها را برگرداندند و باز به آن‌ها خدمت کردند. الآن در آن منطقه، ایرانی‌ها را تقدیس می‌کنند! مردم سوریه واقعاً به ایرانی‌ها علاقه دارند. یکی از علمای اهل سنت آنجا به بنده می‌گفت که شما ایرانی‌ها زن و بچه خود را رها کرده‌اید و به اینجا آمده‌اید و خون داده‌اید تا از ناموس ما حفاظت کنید، مگر می‌شود ما مدیون شما نباشیم و قدر کار شما را ندانیم. اردوهای جهادی در مناطق جنگ‌زد سوریه و خدمت به مردم و خصوصاً آوارگان که با هماهنگی نهادهای مسئول ممکن است، می‌تواند بسیار تأثیرگذار باشد. خدمات اجتماعی و درمانی و آموزشی و فرهنگی کودک و نوجوانان و کارهای خیریه‌ای و... بسیار مهم هستند.

منبع: <https://com.gharibreza/>